

Usmernenie k poskytovaniu pomoci pre občanov Ukrajiny a ich rodinných príslušníkov

- Vláda SR uznesením č. 144 zo dňa 28.02.2022 schválila poskytovanie dočasného útočiska **štátnym občanom Ukrajiny a ich rodinným príslušníkom.**
- **za rodinného príslušníka štátneho občana Ukrajiny sa považuje:**
 - 1.) manžel štátneho občana Ukrajiny,
 - 2.) maloleté dieťa štátneho občana Ukrajiny alebo maloleté dieťa manžela štátneho občana Ukrajiny,
 - 3.) rodič maloletého dieťaťa, ktoré je štátnym občanom Ukrajiny
- **Dočasné útočisko** sa v zmysle predmetného uznesenia vlády SR bude poskytovať od 01.03.2022 do 31.12.2022, ak vláda SR nerozhodne o jeho predčasnom skončení alebo predĺžení. Cudzincom, ktorí požiadajú o poskytnutie dočasného útočiska bude v zmysle zákona o azyle vydaný doklad o tolerovanom pobyte na území SR s označením „ODÍDENEČ“.
- **Poskytovanie dočasného útočiska sa nebude týkať** osôb, ktoré majú na území SR udelený trvalý pobyt alebo prechodný pobyt, osôb, ktorým SR udelila azyl alebo poskytla doplnkovú ochranu a nebude sa vzťahovať ani na tých, ktorí sú žiadateľmi o udelenie azylu.
- V súvislosti s riešením situácie maloletých detí z Ukrajiny uvádzame, že v zmysle § 30 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o azyle“) za cudzinca, ktorý nenadobudol plnoletosť vyhlásenie 2002c184z480p01a.vp (slov-lex.sk), ktorým začína konanie o poskytnutie dočasného útočiska podáva jeho zákonný zástupca alebo súdom ustanovený opatrovník. Maloletý musí byť prítomný pri podávaní vyhlásenia. Zastupovanie maloletých a povinnosť maloletého byť prítomný pri podávaní vyhlásenia je ustanovené z dôvodu zamedzenia fiktívnym žiadosťami o poskytnutie dočasného útočiska. V nadväznosti na uvedené, **dočasné útočisko maloletým deťom by malo byť udelené len spolu s jeho zákonným zástupcom, resp. súdom ustanoveným opatrovníkom** – ak je dieťa v sprievode inej osoby, než rodiča (dieťa s babkou, plnoletým súrodencom, tetou). Návrhy na určenie opatrovníctva vypracováva a podáva oddelenie SPODaSK v spolupráci s Okresným súdom Žilina.

K poskytovaniu a výpláte hmotnej núdze pre občanov Ukrajiny a ich rodinných príslušníkov, ktorí sú na území SR z dôvodu ozbrojeného konfliktu na Ukrajine :

- V zmysle § 1 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pomoci v hmotnej núdzi“) sa tento zákon vzťahuje aj na cudzinca zdržiavajúceho sa na území SR v súlade so zákonom o azyle. Vzhľadom na uvedené, **cudzinec prichádzajúci z Ukrajiny, ktorý sa úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“) preukáže preukazom cudzinca žiadajúceho o poskytnutie dočasného útočiska, resp. dokladom o tolerovanom pobyte na území SR s označením „ODÍDENEČ“ spĺňa podmienku v zmysle § 1 ods. 2 zákona o pomoci v hmotnej núdzi.** V prípade, ak cudzinec z Ukrajiny takéto doklady nemá k dispozícii (predloží len napr. pas), úrad ho usmerní, že takéto doklady vydávajú príslušné policajné útvary a **bez ich predloženia pomoc v hmotnej núdzi nie je možné poskytnúť** (kópiu dokladu je potrebné priložiť k žiadosti).
- V prípadoch, **keď deti nebudú mať žiadne doklady**, pre účely pomoci v hmotnej núdzi budú rozhodujúce údaje uvedené v preukaze cudzinca žiadajúceho o poskytnutie dočasného útočiska, resp. v doklade o tolerovanom pobyte na území SR s označením „ODÍDENEČ“ alebo informácie z príslušnej evidencie (evidencia žiadateľov, resp. evidencia tolerovaných pobytov) – v prípade, že s dieťaťom je jeho zákonný zástupca.
- ak žiadateľ o poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi (ďalej len „PHN“) a maloleté deti

predložia úradu preukazy cudzinca žiadajúceho o poskytnutie dočasného útočiska, resp. doklady o tolerovanom pobyte na území SR s označením „ODÍDENEC“, tak žiadateľ je ich zákonným zástupcom alebo súdom ustanovený opatrovník a **tieto deti sú spolu so žiadateľom považované za členov jednej domácnosti**. V tejto súvislosti uvádzame, že úrady pri posudzovaní okruhu domácnosti vychádzajú z predložených dokladov vydaných cudzineckou políciou. Úrad vytvorí spoločný okruh na základe informácií od žiadateľa v nadväznosti na § 3 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pomoci v hmotnej núdzi“) a PHN poskytne domácnosti, ktorá si teraz na území SR spoločne zabezpečuje svoje životné podmienky.

- **Príklady, ktoré môžu nastať:**

- plnoleté zaopatrené dieťa, ktoré nie je možné zlúčiť podľa informácií, ktoré má úrad k dispozícii so žiadnou rodinou, je možné posudzovať samostatne a poskytnúť mu základnú dávku ako jednotlivcovi,

- plnoleté nezaopatrené dieťa (študent denného štúdia študujúci na území SR), zo strany úradu je potrebné overiť povolenie na pobyt a skúmať, či mu vysoká škola neposkytuje štipendium,

- matka so svojím dieťaťom a jej maloletá sestra, ak sa všetci preukážu dokladom o tolerovanom pobyte odídenca, resp. preukazom cudzinca žiadajúceho o poskytnutie dočasného útočiska, je možné ich zlúčiť do jednej domácnosti. Maloletá sestra ale bude musieť mať určeného opatrovníka – plnoletú sestru

- V súvislosti s maloletými deťmi z Ukrajiny, ktoré prichádzajú na územie **SR bez zákonného zástupcu**, je potrebné rozlišovať, či bol súdom ustanovený opatrovník alebo súd rozhodol o náhradnej rodinnej starostlivosti, a to nasledovne:

a) ak súd ustanovil opatrovníka, deti tvoria pre účely posúdenia PHN spoločnú domácnosť so súdom ustanoveným opatrovníkom, ktorému bol udelený tolerovaný pobyt na území SR, resp. ktorý požiadal o dočasné útočisko. Môžu nastať napr. nasledovné situácie:

- deti tvoria spoločnú domácnosť so starými rodičmi, inými príbuznými, resp. osobami, s ktorými nemajú príbuzenský vzťah,

- ak si občania SR, ktorí sú poberateľmi PHN s 3 svojimi deťmi vezmú do opatrovníctva 2 deti z Ukrajiny, tieto budú s nimi tvoriť spoločnú domácnosť,

- ak si do opatrovníctva vezme dieťa slovenská rodina, ktorá má príjem, je zamestnaná, skúma sa výška príjmu do rodiny a hmotná núdza sa spravidla neposkytuje.

b) ak súd rozhodol o náhradnej rodinnej starostlivosti podľa zákona č. 627/2005 o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa“), nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej rodinnej starostlivosti nepatrí do spoločnej domácnosti pri posúdení nároku na PHN v zmysle § 3 ods. 6 písm. a) zákona o pomoci v hmotnej núdzi, čo znamená, že toto dieťa nie je možné posudzovať spoločne so 3 žiadateľom o pomoc v hmotnej núdzi. Pre toto dieťa je možné poskytovať príspevky v náhradnej starostlivosti s prihliadnutím na podmienky zákona o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa.

- **Miestne príslušný úrad** na posúdenie nároku na pomoc v hmotnej núdzi, ako aj následné vyplácanie pomoci v hmotnej núdzi je úrad, **kde sa takýto cudzinec zdržiava**. V tejto súvislosti je potrebné usmerniť takýchto žiadateľov o pomoc v hmotnej núdzi, že **v prípade ak by došlo k zmene miesta výplaty sú povinní o uvedenom informovať úrad**.

- Pri posúdení nároku na poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi pri utečencoch z Ukrajiny uvádzame, že z objektívnych dôvodov nemožno od nich požadovať, aby si riešili hmotnú núdzu výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku. Vzhľadom na situáciu, v ktorej sa tieto osoby nachádzajú si nemôžu riešiť svoju hmotnú núdzu ani použitím hotovosti, ktorá môže byť ich posledným majetkom. **Splnenie podmienky v zmysle § 2 ods. 1 zákona o pomoci v hmotnej núdzi preukáže vyhlásením, ktoré je súčasťou**

upravenej žiadosti o pomoc v hmotnej núdzi pre občanov Ukrajiny (v prílohe).

- Utečencom z Ukrajiny **patrí základná dávka aj príspevky** v rovnakom rozsahu a za rovnakých podmienok ako u občanov SR. Jedinou výnimkou je **príspevok na nezaopatrené dieťa**, ktorý bude patriť na každé dieťa vo veku, v ktorom by inak plnilo povinnú školskú dochádzku, aj keď ju v súčasnosti neplní. Je tomu tak z dôvodu, že podmienky na zabezpečenie plnenia povinnej školskej dochádzky sa pripravujú. Postupne však bude dochádzať k integrácii detí utečencov do škôl, a to v čo najkratšom možnom čase. Upozorňujeme, že cudzinci budú ubytovaní na základe zmluvy o ubytovaní, a preto **nesplňajú podmienky na poskytovanie príspevku na bývanie**. Dávku pomoci v hmotnej núdzi nie je potrebné v danom prípade odrábať (ponuky nebudú vystavované).

Výška základnej dávky v hmotnej núdzi je:

- 68,80 eura mesačne, ak ide o jednotlivca,
- 130,90 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi,
- 119,60 eura mesačne, ak ide o dvojicu bez detí,
- 179 eur mesačne, ak ide o dvojicu s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi,
- 191,20 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi,
- 241,30 eura mesačne, ak ide o dvojicu s viac ako štyrmi deťmi.

Príspevok na nezaopatrené dieťa je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré riadne plní povinnú školskú dochádzku.

- Príspevok na každé nezaopatrené dieťa podľa je **19,30 eura** mesačne.

Ochranný príspevok za každého člena domácnosti je

- **70,40 eura mesačne, ak ide o člena domácnosti, ktorý dosiahol vek 65 rokov a viac**
- **15,10 eura mesačne, ak ide o člena domácnosti, ktorý je rodič dieťaťa, ktorý sa osobne, celodenne a riadne stará o dieťa do jedného roku veku dieťaťa.**

- **Pri určovaní okruhu spoločne posudzovaných osôb** uvádzame, že za členov domácnosti sa budú považovať **iba osoby, ktoré sa nachádzajú na území SR** a pre takúto domácnosť sa bude poskytovať aj základná dávka v zmysle § 10 ods. 2 zákona o pomoci v hmotnej núdzi. V tejto súvislosti uvádzame, že do okruhu spoločne posudzovaných osôb je nevyhnutné zahrnúť všetky osoby, ktoré sa nachádzajú na území SR, t.j. napr. v súčasnosti z Ukrajiny príde žena s dvomi maloletými deťmi za manželom, ktorý je už na území SR (napr. z dôvodu, že tu už dlhodobo pracuje), v tomto prípade pôjde o domácnosť podľa § 3 ods. 1 písm. c) bod 1. zákona o pomoci v hmotnej núdzi.
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ústredie“) upravilo pre občanov Ukrajiny **tlačivo žiadosti o poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi**, ktorej súčasťou je vyhlásenie a poučenie. Tlačivo žiadosti bude preložené do ukrajinského a anglického jazyka v kombinácii so slovenským jazykom.
-

Dotácia na podporu stravovacích návykov dieťaťa

- V súlade so zákonom o dotáciách, po integrácii detí utečencov do škôl, ak bude dieťa utečenca, azylanta, alebo iného cudzinca legálne sa zdržiavajúceho na území SR, navštevovať materskú školu (ďalej len „MŠ“) alebo základnú školu (ďalej len „ZŠ“) a splní podmienky pre poskytnutie dotácie (zúčastní sa výchovno-vzdelávacieho procesu v MŠ alebo vyučovania v ZŠ, odoberie stravu a patrí do niektorej z oprávnených skupín detí) je možné dotáciu na stravu na takéto dieťa poskytnúť.
- Nakoľko, občania z Ukrajiny majú možnosť požiadať o PHN a predpokladáme, že túto možnosť väčšina z nich aj využije, t.j. **keď sa tieto deti z domácností, ktorým sa poskytuje PHN (ďalej len „deti v HN“) začnú zúčastňovať výchovno-vzdelávacieho procesu v MŠ a vyučovania v ZŠ a odoberú obed**, bude im možné poskytnúť dotáciu na stravu v zmysle § 4 ods. 3 písm. b) zákona o dotáciách.
- Zároveň tiež uvádzame, že v prípade, ak by rodina takéhoto dieťaťa z Ukrajiny nepožiadala o PHN, resp. pred integráciou dieťaťa do školy nestihla o poskytnutie PHN požiadať, t.j. **dieťa by nemalo status dieťaťa v HN**, je možné takémuto dieťaťu v ZŠ a v poslednom ročníku MŠ poskytnúť dotáciu na stravu aj v zmysle § 4 ods. 3 písm. c) zákona o dotáciách, nakoľko rodičia tohto dieťaťa si nemôžu uplatniť nárok na tzv. zvýšený daňový bonus podľa § 33 ods. 1 písm. c) zákona č. 595/2003 o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (rodič poberajúci daňový bonus na dieťa v inom štáte, podľa iného právneho predpisu, spĺňa podmienku, že si tento bonus neuplatnil). V zmysle § 4 ods. 3 písm. c) zákona o dotáciách zákonný zástupca dieťaťa, resp. osoba v ktorej starostlivosti dieťa je, má povinnosť neuplatnenie si tzv. zvýšeného daňového bonusu preukázať zriaďovateľovi čestným vyhlásením, a to aj v prípade občanov z Ukrajiny, nakoľko ak napr. žena s dvomi maloletými deťmi príde v súčasnosti za manželom, ktorý na území SR už dlhodobo pracuje, tento rodič dieťaťa môže mať nárok na uplatnenie si zvýšeného daňového bonusu podľa § 33 ods. 1 písm. c) zákona č. 595/2003 o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Vzor čestného vyhlásenia o neuplatnení si zvýšeného daňového bonusu bude preložený do ukrajinského a anglického jazyka. Po preklade Vám bude zaslaný za účelom jeho následného poskytnutia zriaďovateľom MŠ/ZŠ.
- V tejto súvislosti uvádzame, že dotácia na stravu podľa § 4 ods. 3 písm. c) zákona o dotáciách sa poskytuje dieťaťu v prípade, ak dotáciu nie je možné poskytnúť podľa § 4 ods. 3 písm. a) alebo podľa § 4 ods. 3 písm. b) zákona o dotáciách. V nadväznosti na uvedené, v prípade ak 4 dieťaťu z Ukrajiny bude poskytnutá dotácia na stravu z titulu neuplatnenia si zvýšeného daňového bonusu je nevyhnutné, aby **zriaďovateľ v prípade zmeny statusu dieťaťa na dieťa v HN (po poskytnutí PHN, najskôr v mesiaci apríl 2022) o zmenách v zoznamoch oprávnených detí informoval úrad**.
- Zriaďovateľ spracuje zoznam detí utečencov v MŠ/ZŠ len na základe informácie od rodiča dieťaťa, že požiadal o PHN (bez predloženia potvrdenia o poskytovaní PHN zo strany rodiča, resp. opatrovníka) a následne tento zoznam zašle úradu. Úrad zoznam detí utečencov overí z pohľadu, či ide o deti v HN a zašle zriaďovateľovi zoznam detí v MŠ/ZŠ, ktorým sa poskytuje PHN. Zriaďovateľ bude mať následne možnosť v prípade detí, ktoré nebudú oprávnené na poskytnutie dotácie na stravu z titulu dieťaťa v HN preveriť, či je takémuto dieťaťu možné poskytnúť dotáciu na stravu podľa § 4 ods. 3 písm. c) zákona o dotáciách a zabezpečiť splnenie podmienky predloženia čestného vyhlásenia o neuplatnení si tzv. zvýšeného daňového bonusu. Zároveň uvádzame, že deťom z Ukrajiny integrovaným do škôl v súlade so zákonom o dotáciách za splnenia podmienok v zmysle § 4 ods. 1 zákona o dotáciách bude možné poskytnúť od mesiaca september 2022 aj dotácie na školské potreby.